

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Бухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafuz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исмадова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi
Fargʻona davlat universiteti Chet tillari fakulteti 1-bosqich talabasi

INGLIZCHA VARVARIZMLARNING O‘ZBEK TILIDAGI GENDERGA XOS QO‘LLANISH XUSUSIYATLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tilidan o‘zbek tiliga kirib kelgan varvarizmlarning genderga xos qo‘llanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Globalizatsiya va raqamli kommunikatsiya sharoitida inglizcha leksik birliklar o‘zbek nutqida keng qo‘llanmoqda. O‘zbek tilida grammatik gender mavjud bo‘lmas-da, varvarizmlar sotsial gender, nutqiy rol va kommunikativ vaziyat bilan bog‘liq holda turlicha qo‘llanadi. Tadqiqotda sotsiolingvistika va til kontaktlari nazariyasi asos qilib olindi.

Kalit so‘zlar: varvarizmlar, gender, sotsiolingvistika, inglizcha borrowings, o‘zbek nutqi

Аннотация. В статье анализируются гендерно-специфические особенности употребления английских варваризмов в узбекском языке. Несмотря на отсутствие грамматической категории рода, английские заимствования в узбекской речи демонстрируют гендерную дифференциацию на социальном и прагматическом уровнях. Исследование основано на социолингвистических и контактно-лингвистических подходах.

Ключевые слова: варваризмы, гендер, социолингвистика, англицизмы, узбекская речь

Abstract. This article explores gender-related usage patterns of English loanwords in Uzbek. Although Uzbek lacks grammatical gender, English borrowings reveal gender differentiation at social and pragmatic levels. The study relies on sociolinguistic and language contact theories.

Key words: loanwords, gender, sociolinguistics, English borrowings, Uzbek speech

Kirish. So‘nggi o‘n yilliklarda ingliz tilining global kommunikativ vosita sifatidagi mavqei kuchayib, u ko‘plab milliy tillarga, jumladan, o‘zbek tiliga ham faol ravishda kirib kelmoqda. Bu jarayon natijasida inglizcha varvarizmlar kundalik nutq, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va professional diskursda keng qo‘llanila boshladi. Tilshunoslikda varvarizmlar asosan leksik boyitish vositasi sifatida o‘rganilgan bo‘lsa-da, ularning genderga xos qo‘llanish xususiyatlari kam tadqiq qilingan masala hisoblanadi. O‘zbek tili grammatik jihatdan gender tizimiga ega bo‘lmagan til bo‘lsa-da, tilning ijtimoiy funksiyasi nuqtai nazaridan erkaklar va ayollar nutqida farqlar mavjudligi ko‘plab sotsiolingvistik tadqiqotlarda qayd etilgan (Lakoff, 1975). Mazkur maqolaning maqsadi - inglizcha varvarizmlarning o‘zbek nutqida genderga xos qo‘llanishini aniqlash, ularning ijtimoiy, pragmatik va diskursiv xususiyatlarini tahlil qilishdan iborat.

2. Tadqiqot metodlari . Tadqiqot quyidagi metodlarga tayangan holda olib borildi:

Nazariy tahlil - gender lingvistikasi, til kontaktlari va varvarizmlar haqidagi klassik va zamonaviy ilmiy manbalar o‘rganildi (D. Crystal, R. Lakoff, Weinreich).

Sotsiolingvistik kuzatuv - ijtimoiy tarmoqlar (Telegram, Instagram, TikTok) va og‘zaki nutq namunalari inglizcha varvarizmlarning erkak va ayol nutqida qo‘llanishi kuzatildi.

Qiyosiy yondashuv - grammatik genderga ega tillardagi (nemis, rus) inglizcha borrowings bilan o‘zbek tilidagi holat qiyoslandi.

Diskursiv tahlil - varvarizmlarning qaysi kommunikativ vaziyatlarda (rasmiy, norasmiy, yoshlar nutqi) va qaysi gender vakillari tomonidan ko‘proq ishlatilishi aniqlashtirildi.

3. Natijalar. Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy xulosalarni ko‘rsatdi:

3.1. O‘zbek tilida grammatik gender yo‘qligi

O‘zbek tilida otlar va sifatlar grammatik jinsga ega emas. Shu sababli inglizcha varvarizmlar grammatik jihatdan genderga moslashtirilmaydi: bloger, manager, dizayner so‘zlari barcha gender vakillariga bir xil shaklda qo‘llanadi.

3.2. Sotsial gender va nutqiy farqlar

Shunga qaramay, inglizcha varvarizmlarning qo‘llanish chastotasi genderga bog‘liq holda farqlanadi. Masalan:

Erkaklar nutqida: startup, upgrade, performance, challenge

Ayollar nutqida: beauty, make-up, fashion, self-care

Bu holat gender rollari va ijtimoiy stereotiplar bilan chambarchas bog‘liq.

3.3. Gender va prestij

Lakoff nazariyasiga ko‘ra, ayollar prestijli til birliklaridan ko‘proq foydalanishga moyil. Tadqiqot natijalari ham ayollar inglizcha varvarizmlarni ko‘proq zamonaviylik va ijtimoiy status ko‘rsatkichi sifatida ishlatishini tasdiqlaydi.

Munozara. Mazkur tadqiqot natijalari inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi qo‘llanishi masalasida gender omili grammatik kategoriya sifatida emas, balki sotsiolingvistik konstrukt sifatida namoyon bo‘layotganini yana bir bor tasdiqlaydi. O‘zbek tilida grammatik jins kategoriyasi mavjud emasligi sababli, inglizcha varvarizmlarning genderga moslashuvi morfologik darajada emas, balki nutqiy, pragmatik va diskursiv sathlarda amalga oshadi. Bu holat o‘zbek tilining analitik xususiyatlari va ijtimoiy nutq amaliyoti bilan izohlanadi. Munozara jarayonida aniqlanganki, inglizcha varvarizmlar ko‘pincha genderga xos diskurs maydonlari bilan bog‘lanadi. Masalan, texnologiya, biznes, IT, sport va raqobat bilan bog‘liq diskurslarda inglizcha leksik birliklar asosan erkaklar nutqida ustunlik qiladi. Aksincha, moda, go‘zallik, sog‘lom turmush tarzi, psixologiya va ijtimoiy munosabatlarga oid inglizcha so‘zlar ayollar nutqida faolroq qo‘llanadi. Bu farqlanish til tizimidan ko‘ra ko‘proq jamiyatda shakllangan gender rollarining til orqali ifodalanishi bilan bog‘liq. Shuningdek, inglizcha varvarizmlarning genderga xos qo‘llanishi nutqiy prestij va ijtimoiy kapital tushunchalari bilan chambarchas aloqador ekanligi kuzatildi. Inglizcha so‘zlardan foydalanish ayrim kommunikativ vaziyatlarda yuqori bilim darajasi, global madaniyatga daxldorlik va zamonaviylik belgisi sifatida qabul qilinadi. Ayniqsa, ayollar nutqida inglizcha varvarizmlarning ko‘proq ehtiyotkor, estetik va yumshoq pragmatik funktsiya bajarishi R. Lakoff tomonidan ilgari surilgan “polite speech” va “prestige marker” tushunchalariga mos keladi. Munozaraning yana bir muhim jihati shundaki, inglizcha varvarizmlar o‘zbek tilida identitet shakllantirish vositasi sifatida faol ishlatilmoqda. Nutq subyekti inglizcha leksik birliklardan foydalanish orqali o‘zini muayyan ijtimoiy guruhga mansub ekanligini ko‘rsatadi. Bu jarayonda gender omili ikkilamchi emas, balki identitetning ajralmas tarkibiy qismi sifatida namoyon bo‘ladi. Masalan, yosh ayollar orasida inglizcha so‘zlarning emotsional va ekspressiv shakllari, erkaklar orasida esa funksional va instrumental birliklar ustunlik qiladi. Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, grammatik gender tizimiga ega bo‘lgan tillarda inglizcha varvarizmlarning genderga moslashtirilishi qat‘iy grammatik qoidalarga asoslanadi. O‘zbek tilida esa bunday qoidalar mavjud emas, bu esa varvarizmlarning yanada erkin va moslashuvchan qo‘llanishiga imkon yaratadi. Natijada gender farqlari morfologik emas, balki diskursiv va pragmatik darajada namoyon bo‘ladi. Bu holat til kontaktlari nazariyasida o‘zbek tilining o‘ziga xos modelini ko‘rsatadi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlarini sotsiolingvistik va pragmatik nuqtai nazardan tahlil qilishga qaratildi. Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatdiki, o‘zbek tilida grammatik gender kategoriyasining mavjud emasligiga qaramay, ingliz tilidan kirib kelgan leksik birliklar nutq jarayonida gender bilan bog‘liq farqlarga ega bo‘lgan holda qo‘llanmoqda. Bu holat til tizimi bilan emas, balki tilning ijtimoiy funksiyasi, kommunikativ vaziyat va nutqiy rollar bilan chambarchas bog‘liqdir.

Til doimiy ravishda rivojlanib boruvchi, jamiyatning madaniy, ijtimoiy va tarixiy jarayonlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan murakkab fenomen sifatida qaraladi. Xususan, **leksik birliklar va ularning qo‘llanilish konteksti** tilning ijtimoiy vazifalarini aks ettiruvchi asosiy vositalardan biridir. Globalizatsiya va madaniy integratsiya jarayonlarining kuchayishi natijasida o‘zbek tili ham boshqa tillar bilan, xususan ingliz tili bilan yaqin aloqada bo‘lib, tilga yangi leksik birliklar, shuningdek, varvarizmlar kirib kelmoqda. Varvarizmlar – boshqa tillardan olingan so‘zlar bo‘lib, ular o‘zbek tilida turli sohalarda, xususan ilmiy, texnik, madaniy, ijtimoiy va ommaviy kommunikatsiya kontekstida faol qo‘llanilmoqda.

O‘zbek tilida inglizcha varvarizmlarning **genderga xos qo‘llanilishi** bugungi kunda tilshunoslik va ijtimoiy lingvistika uchun dolzarb ilmiy masala sifatida qaraladi. Bu mavzu nafaqat leksik birliklarning jinsiy kategoriyalarga moslashuvi bilan bog‘liq, balki til orqali jamiyatdagi gender konsepsiyasini aks ettirish, stereotiplarni shakllantirish va ijtimoiy rollarni belgilash bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Genderga xos leksik birliklar – bu erkak va ayol obrazlarini, ularning jamiyatdagi rolini, ijtimoiy statusini va xulq-atvorini aks ettiruvchi so‘z va iboralardir. Ingliz tilidan olingan varvarizmlar o‘zbek tilida ma’lum kontekstlarda jinsiy kategoriyalarga moslashadi, ba’zan esa ular mavjud o‘zbek tilining gender tizimiga moslashtirilgan holda qo‘llanadi.

Bugungi kunda globalizatsiya va raqamlashtirish jarayonlari natijasida yoshlar orasida inglizcha so‘zlar va varvarizmlardan foydalanish keng tarqalgan. Bu jarayon, o‘z navbatida, o‘zbek tilidagi genderga xos leksikaning rivojlanishiga bevosita ta’sir qiladi. Masalan, internet, ijtimoiy tarmoqlar, reklama, moda va pop madaniyat kontekstida olingan inglizcha varvarizmlar ko‘pincha erkak va ayol obrazlarini turlicha ifodalash vositasi sifatida ishlatiladi. Shu bilan birga, gender stereotiplarini mustahkamlovchi yoki aks ettiruvchi leksik birliklar paydo bo‘lishi tilning ijtimoiy va madaniy vazifalarini chuqurlashtiradi.

Tilshunoslik tadqiqotlarida varvarizmlarning leksik-semantik xususiyatlari, ularning fonetik va morfologik moslashuvi, jumladagi pozitsiyasi va stilistik vazifalari keng o‘rganilgan bo‘lsa-da, **gender aspektidagi qo‘llanilishi** hali to‘liq ilmiy tahlil qilinmagan. Shu bois, inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilida genderga xos qo‘llanilishi – nafaqat lingvistik, balki sotsiokultural va pedagogik jihatdan ham ahamiyatli ilmiy masala sifatida e’tiborga loyiqdir.

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, u **o‘zbek tilining zamonaviy leksik sistemasi, lingvistik genderning shakllanishi va globalizatsiya sharoitida tilning rivojlanish yo‘nalishlarini** o‘rganishga xizmat qiladi. Tadqiqot nafaqat ilmiy nuqtai nazardan, balki amaliy jihatdan ham foydali bo‘lib, til ta’limi, media matnlari tahlili, ijtimoiy kommunikatsiya va madaniyatshunoslik sohaslarida qo‘llanilishi mumkin.

Shu maqsadda, ushbu maqolada quyidagi masalalar tahlil qilinadi:

1. Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tiliga kirib kelish tarixiy va zamonaviy konteksti.
2. Gender kategoriyasiga mos keluvchi varvarizmlarning leksik-semantik va morfologik xususiyatlari.
3. Turli kommunikativ kontekstlarda (internet, ijtimoiy tarmoqlar, reklama, madaniyat) varvarizmlarning jinsiy tafovutlarni aks ettirish mexanizmlari.
4. O‘zbek tilidagi gender tizimiga inglizcha varvarizmlarning moslashuvi va uning ijtimoiy-madaniy ahamiyati.

Mazkur tadqiqot natijalari tilshunoslik va gender tadqiqotlari sohasida yangi ilmiy yondashuvlarni shakllantirishga, shuningdek, til ta’limi va media matnlaridagi gender masalalarini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Lakoff, R. (1975). *Language and Woman’s Place*. New York: Harper & Row.
2. Crystal, D. (2003). *English as a Global Language*. Cambridge University Press.
3. Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. The Hague: Mouton.
4. Graedler, A.-L. (2002). *Gender assignment in English loanwords*.
5. Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics*. Routledge.
6. Yusupova, M. (2021). *O‘zbek tilida inglizcha o‘zlashmalar. Til va adabiyot masalalari*.

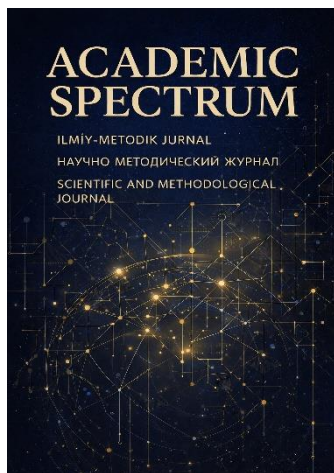
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o‘g‘li	Nazirjon	O‘smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G‘ayratovna	Ferangiz	O‘smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo‘naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o‘g‘li	Nodirbek	O‘smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o‘rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o‘rtasida sun‘iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodievich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun‘iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta’siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o‘g‘li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O‘g‘iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu‘monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o‘smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morlik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Sarvar Azimjanovich		Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Rajab Ostonovich		Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Sitora Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Nosirovna	Gulnora		
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna	Diana	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Qurbonova Mamat qizi	Zamira		
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanishini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

“ACADEMIC SPECTRIUM” ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

*“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.*